

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 15 (3603) ●

● СЕРАДА, 14 ЖНІЎНЯ, 2019

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Свята са славянскай даўніны
Стар. 4

Малююць дзеці Беларусь
Стар. 5

Паклікаў Давід-Гарадок
Стар. 7

СЯБРЫ

Паміж Мінскам і Ташкентам

Беларусь і Узбекістан хуткімі тэмпамі развіваюць супрацоўніцтва: краіны за кароткі тэрмін выйшлі на ўзровень стратэгічнага партнёрства. Пра тое гаварылася ў пару, калі Беларусь з афіцыйным візітам наведваў Прэзідэнт Узбекістана Шаўкат Мірзіеёў.

Дзеля чаго сябруюць людзі, краіны? Вядома ж, і дзеля таго, каб у свеце гэтым, які прадымаюць шмат розных вятроў, мацней трымацца на нагах. Як вядома, любую сістэму, прыўзнятую над зямлёй, тры пункты апоры робяць больш устойлівай, ці то простая табурэтка, ці то — нацыянальная эканоміка... А што, дарэчы, наконт “стратэгіі сяброўства” кажуць эканамісты? Цікавыя развагі на такое пытанне мы пачулі ў часе падрыхтоўкі саліднага спецыяльнага “ўзбекскага блока” ў часопісе “Беларусь. Belarus” (№ 7, 2019). Ён, дарэчы, ёсць у інтэрнэце: на партале Выдавецкага дома “Звязда”. Звярніце ўвагу на вокладку са здымкам Прэзідэнтаў і трапным выслоўем: “З цэнтра Еўропы — у Цэнтральную Азію”. Там анасуецца і Форум рэгіёнаў Беларусі ды Узбекістана — як “новы пункт адліку ў пашырэнні супрацоўніцтва дзвюх краін”. У выданні ёсць сярод іншых тэматычных тэкстаў і грунтоўнае інтэрв’ю з Насірджанам Юсупавым, Над-

звычайным і Паўнамоцным Амбасадарам Узбекістана ў Беларусі пад назваю “Тот настоящий друг, кто всегда рядом” (блок выйшаў па-руску).

Насірджан Сабіравіч — доктар эканамічных навук, палітолаг, вядомы дзяржаўны дзеяч Узбекістана. Дарэчы, такі паслужны спіс Амбасадара — чым не сведчанне ўвагі Узбекістана да Беларусі! Да таго ж дыпламатычную кар’еру наш паважаны суб’ядседнік пачынаў у 2003 годзе Надзвычайным і Паўнамоцным Амбасадарам у Кітаі ды па сумяшчальніцтве ў Манголіі. Вось як ён разважае пра тое, чаму нашым краінам варта сябраваць: “Мы жывем у грамадстве спажывання. Таму важна, ствараючы базіс, пабольш надаваць увагі і таму, што класікі эканамічных тэорый называлі надбудовай: духоўным, маральным, культурна-гуманітарным аспектам. Ва Узбекістане 33 мільёны жыхароў і цяпер высокія тэмпы прыросту насельніцтва, ён — у ліку сусветных лідараў: штогод нас становіцца больш прыкладна

Аляксандр Лукашэнка і Шаўкат Мірзіеёў ва ўрадавай рэзідэнцыі “Заслаўе”

на паўмільёна. І для таго, каб паспяхова вырашаць сацыяльныя пытанні, нам вельмі важна мець добрую эканоміку. Каб яе мець, у першую чаргу трэба выбудаваць добрыя адносіны са сваімі суседзямі. З краінамі, якія да нас па-сяброўску ставяцца, з якімі ў нас ёсць узаемныя інтарэсы. Адна з такіх — Беларусь. У нас агульныя гістарычныя карані. Мы больш за 70 гадоў былі

ў адной краіне. Менталітэт наш вельмі блізкі. Я лічу, што ўзбекі вельмі падобныя да беларусаў, а беларусы — да ўзбекаў. Быццам бы мы геаграфічна аддаленыя, а менталітэт, унутраны свет вельмі блізкі. Калі тыдзень-другі будзе магчыма сесць у вас пажыць ва Узбекістане — вы тое самі адчуеце. Таму нам варта разам ажыццяўляць ўзаемавыгадныя планы”. → Стар. 3

БЕЛАРУСКІ МАЦЯРЫК

Нашы людзі на Байкале

Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага зноў запрашае да сябе ў госці — на міжнародны форум “Беларусы свету на Байкале”

Сустрэча ўжо хутка: з 21 па 27 жніўня. Там будзе цікава беларусам і ўсім, хто мае інтарэс да нашай культуры, цэнніць зносіны з блізкімі па духу людзьмі з розных краін. Хто лічыць возера Байкал, як і самі арганізатары форуму, месцам сілы. “Возера Байкал і кампанія аднадумцаў... Што можа быць лепш! — запрашае гасцей кіраўніца суполкі Алена Сіпакова. — Мы выдатна адпачнем на Байкале. Будзе абмен досведам, а энергетыка Байкала дапаможа ўсім натхніцца на супрацу па захаванні й развіцці беларускіх традыцый, мовы, культуры”.

Багатую й разнастайную культурна-пазнавальную праграму аб’ядаюць арганізатары: з прэзентацыямі кніг, прэсканферэнцыяй, круглым сталом, экскурсіямі, канцэртамі, сустрэчамі з сібірскімі беларусамі ў глыбінцы. Як тое будзе — плануем расказаць. Аднак не пашкадуе той, хто на свае вочы ўсё пабачыць.

Іван Іванаў

ПАМ’ЯТАЕМ!

Даніна ўдзячнасці, даніна павагі

Дзяржаўныя ўзнагароды Беларусі ўручылі ветэранам латвійскага горада Даўгаўпілса ў Цэнтры беларускай культуры

“Беларусь памятае” — масавая патрыятычная акцыя пад такой назвай штогод праходзіць у Беларусі да Дня Перамогі. А сёлета да 75-годдзя Вызвалення прайшла ініцыяваная моладдзю акцыя “Беларусь памятае. Памятаем кожнага”. І за межамі Бацькаўшчыны ўшаноўваюцца ветэраны, якія ўдзельнічалі ў вызваленні нашай Радзімы. 25 ліпеня 2019 года ў Даўгаўпілсе ветэранам Вялікай Айчыннай вайны ўрачыста былі ўручаны юбілейныя медалі “75 гадоў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. Узнагароды ўручаў Генеральны консул Беларусі Уладзімір Клімаў.

Беларуская сталіца была, як вядома, вызвалена ад гітлераўцаў 3 ліпеня 1944

года. Гэтая дата стала праз гады й Днём незалежнасці Беларусі. Маштабна адзначылі ў краіне 75-годдзе Вызвалення. Юбілею гістарычнай падзеі прысвечаны медалі, якіх удастоены партызаны, салдаты і афіцэры, якія ваявалі ў Беларусі, вызвалілі яе зямлю ад нацыстаў. 20 з іх цяпер жывуць у Даўгаўпілсе, і мы запрасілі іх на ўрачыстасць у Цэнтр беларускай культуры. Прышлі не ўсе: гады, здароўе. Уладзімір Клімаў у сваёй прамове нагадаў пра некаторыя важныя моманты з ваеннай гісторыі Беларусі: абарона Брэсцкай крэпасці й Магілёва, шырокі партызанскі рух, спалення Хатынь і тысячы іншых вёсак, лагер смерці “Трасцянец” і дзіцячы канцлагер “Чырвоны Берга”, аперацыя “Баграціён” і вызваленне Беларусі ад акупантаў. “У Беларусі, паводле апошніх падлікаў, загінуў у вайну кожны трэці жыхар. Калі б не вайна, у краіне жыло б цяпер не менш за 30 мільёнаў чалавек, а з-за яе мы па колькасці насельніцтва на ўзроўні 1941 года... Я ўпэўнены: здаровы сэнс павінен перамагчы, трагічныя падзеі той вайны больш не будуць паўтарацца зноў”, — падкрэсліў беларускі дыпламат. Ён выказаў падзяку ветэранам за іх гераічнае юнацтва ў імя перамогі, вызвалення Радзімы.

Старшыня Даўгаўпілскага таварыства змагароў антыгітлераўскай кааліцыі Ларыса Міхайлаўна Задохіна павіншавала членаў арганізацыі з дзяржаўнымі ўзнагародамі Беларусі. Яна таксама носіць у сэрцы часцінку беларускай трагедыі: у два з паловай гады была вывезена з Віцебска ў канцлагер.

З хваляваннем, слязамі на вачах людзі шанюўнага ўзросту прымалі медалі з рук Генеральнага консула. “Няхай жыве і квітнее мая родная Беларусь!” — успомніў родную гаворку радавы партызан Леанід Андрэевіч Літвінаў, які ваяваў пад Полацкам і блакадным Ленінградам.

Ветэраны Даўгаўпілса з сябрамі на ўрачыстасці

дзень і вельмі ўдзячны Прэзідэнту Беларусі за медаль”. Аляксандр Сямёнавіч Сцяпанаў па-вайскаваму адчаканіў: “Дзякую за памяць!”. У кожнага з іх за плячыма цэлае жыццё і свая вайна. Прычым для кагосьці яна прадаўжаецца й па гэты дзень — у страшных снах, адгалосках раненняў, галодных успамінах ды вострым пачуцці несправядлівасці, калі гісторыю той страшнай вайны пачынаюць перапісваць... Таму так шчыра ветэраны радаваліся той крысе ўвагі, якую ім удзялілі Генконсульства Беларусі, Цэнтр беларускай культуры. Таму з такім задавальненнем глядзелі-слухалі святочны канцэрт, а пад песню ў выкананні Паўла Прозара нават станцавалі вальс.

→ Стар. 5

ISSN 0439-3619

ПАГАДНЕННЕ

Мінск. Масква. Дыяспара

Міжнародную сумесную адукацыйную магістарскую праграму “Гісторыя беларускай дыяспары” будуць асвойваць аспіранты як Беларускага, так і Маскоўскага дзяржуніверсітэтаў

Рэктары падпісваюць пагадненне

Пагадненне аб праграме падпісалі рэктар Маскоўскага дзяржуніверсітэта імя М. Ламаносава Віктар Садоўнічы і рэктар Беларускага дзяржуніверсітэта Андрэй Кароль — 18 ліпеня ў Санкт-Пецярбурзе, на VI Форуме рэгіёнаў Беларусі ды Расіі. Праграма распрацавана гістарычнымі факультэтам абедзвюх ВНУ пры ўдзеле й

падтрымцы актывістаў Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі”. З расійскага боку праграму ўзначальвае выканаўчы дырэктар ФНКА “Беларусы Расіі”, кіраўніца лабараторыі гісторыі дыяспары гістфака МДУ імя М. Ламаносава Аксана Солапава, з беларускага — дацэнт кафедры гісторыі старажытнага

свету й сярэдніх вякоў гістфака БДУ Андрэй Прохараў.

Праграма “Гісторыя беларускай дыяспары” — першая сумесная расійска-беларуская аспірантура, выпускнікі якой упершыню ў гісторыі міжуніверсітэцкай супрацы Расіі й Беларусі атрымаюць два дыпломы двух галоўных універсітэтаў Саюзнай дзяржавы. Абодва бакі будуць імкнуцца даць магістрантам магчымасць атрымаць фундаментальныя веды, прайсці яркія навучальныя практыкі, паўдзельнічаць у палявых даследаваннях. Першы набор на магістарскую праграму ўжо стартваў.

Дарэчы, менавіта актывісты НКА “Беларусы Масквы” са згаданай лабараторыі МДУ стварылі інфармацыйна-аналітычны партал “ДРУЖБА НАРОДОВ. Палітра дыяспор, землячства, автономіі, нацыянальна-культурных грамадзянскіх арганізацый”: <http://www.palitra-diaspor.ru/>. Галоўнай мэтай праекта падаецца фармаванне ў Расіі “единой гражданской нации”.

Рыгор Гарэшка

КАШТОЎНЫ ДОСВЕД

Гасцявалі ў Нясвіжы

Эстонскія вучні паўдзельнічалі ў Фэсце паэзіі “Голас свайго пакалення”, што ў чацвёрты раз праходзіць у Нясвіжскай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Паўлюка Пранузы

Штогод у Эстоніі Цэнтр нацыянальных меншасцяў “Радзіма” праводзіць Дні беларускай культуры ў Таліне. Адна з мэтай нашых у тэатры — знаёміць кяхароў Эстоніі з творчасцю беларускіх пісьменнікаў. Такія музычна-паэтычныя вечарыны сталі традыцыйнымі. Мы ўжо знаёмлі талінцаў з беларускімі казкамі, з жыццём і творчасцю Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Пімена Панчанкі. А мінулы, 2018 год быў юбілейным для паэта-франтавіка Паўлюка Пранузы (1918–2007). Дзякуючы Цэнтру “Радзіма” імпрэзы па творчасці паэта мы працягваем і сёлета, у тым ліку і ў Нясвіжы.

Варта нагадаць: летась увосень мы ўшаноўвалі памяць Паўлюка Пранузы ў Таліне. У прыватнасці, правялі конкурс, зладзілі яркую міжнародную выставу дзіцячых малюнкаў “Вершы Паўлюка Пранузы ў малюнках”. І тады ж з’явілася ідэя: паказаць яе ў Нясвіжы, дзе доўгі час жыў і працаваў паэт і педагог. Звязалася з супрацоўнікамі з Нясвіжскай бібліятэцы, распавяла пра наш праект. З Людмілай Іванаўнай Вітко, дырэктаркай бібліятэкі, дамовіліся пра сустрэчу, і ў лютым разам з мужам і кіраўніцай праекта “Школы-пабрацімы” 48-й мінскай школы Вольгай Пятроўнай Канановіч наведалі бібліятэку. Нас там гасцінна сустрэла загадчыца аддзела абслугоўвання ды інфармацыі Зоя Анатолеўна Сілкова. Нам паказалі бібліятэку, распавялі пра кірунку яе працы, а потым за кубкам гарбаты мы абмеркавалі планы, напрамкі супрацы. Тады ж я перадала ў бібліятэку нашу выставу. Мы атрымалі запрашэнне паўдзельнічаць у IV фэсце паэзіі імя Паўлюка Пранузы “Голас свайго пакалення”. Запрашэнне прынялі, бо вясной планавалася паздка вучняў і настаўнікаў Лауласмааскай школы ў Беларусь — у пlynні згаданага праекта “Школы-пабрацімы”, які 14 гадоў

дзеінічае між гэтай эстонскай школай і сярэдняй школай № 48 г. Мінска. Па вяртанні дадому пачалі рыхтаваць навучэнцаў да фэсту паэзіі. Вучні знаёмліліся з вершамі Паўлюка Пранузы: чыталі іх, перакладалі, вучылі на памяць упадабаныя вершы.

Калі мы былі ў Нясвіжы, то даведзіліся: у красавіку 2015-га Нясвіжскай цэнтральнай раённай бібліятэцы было прысвоена імя Паўлюка Пранузы. Гэта й падштурхнула яе працаўнікоў зладзіць, правесці тады Першы фэст паэзіі імя Паўлюка Пранузы “Голас свайго пакалення”. Фэст прысвечаны ўраджэнцу вёскі Вылева Добрушскага

Госці з Эстоніі разам з нясвіжскімі сябрамі на фэсце ў бібліятэцы

раёна, паэту, ганароваму грамадзяніну Нясвіжа, ветэрану Вялікай Айчыннай вайны, які большую частку жыцця прабыў у Нясвіжы. Сёлетні ж фэст ладзіўся 16 красавіка, на яго прыехала вялікая эстонская дэлегацыя: 23 педагогі й навучэнцы. У фэсце паўдзельнічалі 8 вучняў Лауласмааскай школы і 3 вучні з Беларускай нядзельнай школы “Буслікі”. Да таго ж эстонская дэлегацыя прадставіла сваю канцэртную праграму, якая была сустрэта гарачымі апладысмантамі.

На фэсце адкрылася наша выстава “Вершы Паўлюка Пранузы ў малюнках” і фотавыстава “Паўлюк Прануза: педагог, ветэран, паэт”. Юныя нашы мастакі з тых, хто быў у складзе дэлегацыі, распавядалі, чаму абралі гэты верш, ім былі ўручаны падзячныя

лісты. У дзвюх залах праходзіў фэст: у адной — конкурс чытальнікаў “Чытаючы Паўлюка Пранузу”, у другой — ток-шоу “Мая нявыдадзеная кніга”: там аўтары чыталі ўласныя вершы. Двое з вучняў нашай школы “Буслікі” паўдзельнічалі ў ток-шоу: браты Ларэнза Пукк (верш “Моя Эстонія”) і Рычард Раберта Пукк (верш “Мой котёнок”). А вучаніца 8 класа Лауласмааскай школы Еліўэ Раамат чытала верш “Ветры дуюць”. Рычард Раберта заняў першае месца ва ўзроставай катэгорыі 8–10 гадоў. Не засталася ў баку ад сваіх вучняў і я: чытала таксама свае вершы, на беларускай мове.

У конкурсе “Чытаючы Паўлюка Прануза” былі адзначаны чацвёрта хлопцаў з Лауласмааскай школы, якія чыталі вершы паэта на беларускай мове: Янар Хагала, Роланд Сагс, Эркі Бацхаус, Карл Эрык Роотфельдт. Ніхто з удзельнікаў не застаўся без беларускага сувеніра, усе атрымалі дыпломы й падзячныя лісты. У падтрымку эстонскіх сяброў у конкурсе паўдзельнічалі й вучні 48-й мінскай школы.

Пасля фэсту мы наведалі цудоўны Нясвіжскі замак. Выдатныя ўспаміны, уражанні ад фестывалю засталіся ў нас на доўга.

Ніна Пээрна, сябар праўлення Цэнтра нацыянальных меншасцяў “Радзіма”, Эстонія

СА СТУЖКІ НАВІН

Эх, дарогі...

Чацвёрты патрыятычны аўтапрабег “Дарогі вайны. Дарогі міру. Дарогі памяці” праходзіў 26–28 ліпеня ў Расіі ды Беларусі. Галоўны ініцыятар, арганізатар аўтапрабегаў — Беларуска нацыянальна-культурная аўтаномія Смаленскай вобласці, курыруе праект ФНКА “Беларусы Расіі”. Як паведаміў нам кіраўнік Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом “Радзіма” Максім Дубянок, які сустракаў гасцей у Мінску, сёлета імпрэза прысвечана была 75-годдзю Вызвалення Беларусі, а таксама 20-годдзю ФНКА “Беларусы Расіі”.

Да аўтапрабега быў выданы юбілейны Атлас памяці, маршрут узгоднены па напрамках галоўных стратэгічных удараў Беларускай франтоў. Калона рухалася па лініях Смаленск — Шумячы — Магілёў, Талачын — Мінск — Мядзел, Глыбокае — Наваполацк — Ушачы, і праз сектар Віцебск — Лёзна — Рудня беларусы Расіі вярнуліся дадому. Па ходзе аўтапрабега ладзіліся сустрэчы з мясцовымі жыхарамі, у гарадах і пасёлках прайшлі мітынгі-рэквіемы. Сабраны матэрыялы па ўвекавечанні памяці загінулых, гісторыі бітваў, якія будуць выкарыстаны ў новым выданні Атласа памяці, а таксама пры падрыхтоўцы да 75-годдзя Вялікай Перамогі.

Хто навучыць дзетак лётаць?

Алімпійская чэмпіёнка па фрыстайле Ала Цупер адкрые Цэнтр для развіцця здольнасцяў дзяцей ад 2 да 12 гадоў у Мінску. Пра тое спартсменка расказала карэспандэнту БЕЛТА. Яна хоча, каб Беларусь заўсёды заставалася спартыўнай краінай. А дзеці, якія вядуць актыўны лад жыцця, растуць больш здаровымі й мэтанакіраванымі. “Як мама двух дзяцей і спартсменка я бачу сваю місію ў тым, каб дапамагчы юным развіць свае навыкі ў спорце”, — распавяла Ала Цупер.

Фрыстайлістка, алімпійская чэмпіёнка Ала Цупер на п’едэстале гонару ў Сочы. 2014 г.

Цэнтр адкрыецца ў мінскім мікрараёне Каменная Горка, дзе жыве шмат маладых сем’яў, ужо ў верасні. У праграме цэнтра — спартыўная й аздаравленчая, эстэтычная гімнастыка, фрыстайл, акробатыка й паркур. Заняткі будуць праводзіць трэнеры, якія маюць досвед працы з дзецьмі.

Гасцей палічылі ды яшчэ запрасілі

Каля 37,5 тысяч турыстаў наведалі Беларусь у часе II Еўрапейскіх гульняў — пра тое паведаміў журналістам у прэс-цэнтры БЕЛТА намеснік Міністра спорту й турызму Міхаіл Кравец. На гульні па квітках заехалі 8167 замежных грамадзян, на падставе акрэдытацыі — 6813. Чыноўнік лічыць: правядзенне Еўрапейскіх гульняў станоўча паўплывала на эканоміку тургаліны. Напрыклад, у Мінску экспарт турпаслуг вырас на 10%, павялічыўся й раздробны таваразварот, загрузка гатэляў (на 20%).

Гасцей запрашалі мэтанакіравана: толькі Мінспорту ладзіў нацыянальны стэнд Беларусі з прэзентацыяй спаборніцтваў на 24 міжнародных турвыставах. Праведзены шэраг асобных прэзентацый турпатэнцыяў краіны, 12 азнамленчых тураў. Пры ўдзеле Мінспорту створаны відэаролік пра Мінск як сталіцу II Еўрапейскіх гульняў, які паказвалі на бартах самалётаў авіякампаніі Etihad Airways. Відэаролік пра турпатэнцыял Беларусі дэманстравалі й на тэлеканале Euronews.

Што пасеяна якасна — тое, кажуць, абавязкова прарасце. Новыя буйныя міжнародныя спаборніцтвы ўсё часцей прымае Беларусь. І бязвіз — дзейнічае.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

СЯБРЫ

Паміж Мінскам і Ташкентам

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Беларусь і Узбекістан сёння — гэта надзейныя партнёры і сябры. Таму не замінае ні вялікая геаграфічная аддаленасць паміж Мінскам і Ташкентам, ні амаль 25-гадовы перапынак у дыпадносінах пасля распаду СССР. У немцаў, дарэчы, ёсць паказка, што старая любоў не ржавее — тое ж, пэўна, можна сказаць і пра моцнае даўнейшае сяброўства. Вы б толькі чулі, якімі апладысмантамі сустрэлі глядачы на сцэне Беларускай дзяржфілармоніі знакаміты, створаны яшчэ ў 1970 годзе ў Ташкенце, вакальна-інструментальны ансамбль “Ялла” пад кіраўніцтвам народнага артыста Узбекістана Фаруха Закірава! Ягоную песню “Учкудук — три колодца” многія падпявалі: як песню сваёй маладосці.

ВІА-доўгажыхар быў прыгожай разыначкай на святочным “торце” — гала-канцэрте, што адбыўся пасля адкрыцця Дзён культуры Узбекістана ў Беларусі. Яны праходзілі з 29 ліпеня па 1 жніўня ў плыні І Форуму рэгіёнаў дзвюх краін. У будынку Дзяржкансерваторыі былі разгорнуты фотавыстава “Культурная спадчына Узбекістана”, экспазіцыя дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, на якой выклікалі захапленне гасцей свята разьба па дрэве, лакавая мініяцюра, вышыўка, тэкстыль, нацыянальнае адзенне і аксэсуары. Майстры мастацтваў, а сярод іх былі ансамбль народнага танца “Ташкент зебалары”, узбекскі нацыянальны ансамбль “Мумтоз”, заслужаная артыстка Узбекістана Айгуль Надзірава ды іншыя спевакі-салісты, выступалі яшчэ ў Бабруйску — на сцэне Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі. Шмат-

фарбнасць і багатая аздаба касцюмаў, вытанчаная прыгажосць рухаў, музыкі, спеваў... Нават вершы Алішэра Наваі гучалі са сцэны ў перакладзе на сучасную рускую мову. І ў той жа дзень у Мінску, крыху раней, адкрылі помнік (скульптар Максім Маркарэвіч) гэтаму знакамітаму паэту-мыслеру XV стагоддзя, што ўпершыню пачаў пісаць вершы на роднай яму стараўзбекскай мове, а не фарсі, як было тады заведзена. Помнік-бюст стаіць у адным з мінскіх сквераў (пэўна, разам з помнікам сквер атрымае імя Алішэра Наваі?) непадалёк ад Нацыянальнага Алімпійскага стадыёна “Дынама”, на скрыжаванні вуліц Свярдлова і Кірава.

І калі ўжо ішлі поўным ходам Дні культуры, першы Форум рэгіёнаў Беларусі ды Узбекістана, у беларускую сталіцу 31 ліпеня ўпершыню з афіцыйным візітам прыляцеў Прэзідэнт Узбекістана Шаўкат Мірзіёеў. Аляксандр Лукашэнка ў той жа дзень запрасіў

Помнік Алішэру Наваі ў Мінску

высокага госця на нефармальную вячэру ў мінскае прадмесце — у дзяржаўную рэзідэнцыю “Заслаўе”. І зблізку пабачылі мы на відэа, фотаздымках падарунак Шаўката Мірамонавіча кіраўніку беларускай дзяржавы: альтанку, аздабленую разьбой па дрэве. Проста шэдэўр узбекскіх майстроў! Дар можна расцэньваць і як жэст сяброўства, і як запрашэнне да працягу дыялогу — бо, як вядома, праз гутарку адладжваюцца стасункі між людзьмі, краінамі, народамі. Летась, калі Аляксандр Лукашэнка быў госцем Шаўката Мірзіёева, узбекскі сябар запрасіў яго больш чым на паўдня ў горы Чымгана, ва ўрадавую рэзідэнцыю — кіламетраў за 80 ад Ташкента. Там і пабачыў Прэзідэнт Беларусі будынкі, інтэр’еры, аформленыя ў нацыянальным стылі, у тым ліку — разьбу па дрэве. Пэўна, звярнуў на прыгажосць увагу, а Прэзідэнт Узбекістана вырашыў альтанку ў такім стылі сябра падарыць. І ў хуткім часе авіярэйсам паляцеў у Беларусь каштоўны груз, а народныя ўмельцы сабралі потым сваё творэнне ў рэзідэнцыі “Заслаўе”.

Сустрэчы прэзідэнтаў праходзілі ў Палацы Незалежнасці — як у вузкім складзе, так і ў пашыраным фармаце з удзелам членаў дэлегацыі. Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу, што Узбекістан знаходзіцца ў цэнтры Цэнтральнай Азіі, Беларусь — у цэнтры Еўропы: “З тым звязаныя і нашы перавагі, і нашы праблемы... Сёння ёсць пра што пагаварыць. Але самае галоўнае — ваша ініцыятыва аб тым, каб і нізы, рэгіёны завязалі ў супрацоўніцтве. Гэта, пэўна, самая фішка гэтага візіту... Наша справа — адкрыць дарогу. Мы яе адкрылі. Па гэтай дарозе павінны пайсці

тыя, хто будзе выконваць рашэнні, рэалізоўваць “дарожную карту”, якую зацвердзілі ўрады Узбекістана і Беларусі ды сёння рэалізоўваюць”. Абмяркоўвалі шырокае кола пытанняў супраць, з акцэнтам на ўмацаванне

зідэнтны разам наведлі выставу нацыянальнай прадукцыі Узбекістана, якая праходзіла ў Мінску. Нават ехаць не прыйшлося, бо Выставачны цэнтр “БелЭкспа” — побач з Палацам Незалежнасці. Там, дарэчы, на стэндзе

Беларуска-ўзбекскі круглы стол у Купалаўскім музеі

эканамічных адносін. Гаварылі пра сумесныя праекты ў машынабудаванні (холдынгі “Амкадор” і “Бабруйскаграмаш” стварылі сумесныя вытворчасці ва Узбекістане, на Ташкенцкім трактарным заводзе збіраюцца трактары маркі “МТЗ”, будзе й сервісны цэнтр па іх абслугоўванні), лёгкай прамысловасці, сельскай гаспадарцы (беларускія спецыялісты будуць тры малочна-таварныя комплексы), фармацэўтыцы, транспартнай сферы, ІТ-сектары. І, вядома ж, пра міжрэгіянальнае ўзаемадзеянне (таму паспрыяе й Форум рэгіёнаў), паглыбленне вытворчай кааперацыі, узаемаспрыянне гандлю таварамі й паслугамі. Па выніках перамоў падпісана 12 пакетаў дакументаў аб развіцці супраць між краінамі ў розных сферах.

Шаўкат Мірзіёеў пасадзіў ёлку на Алеі ганаровых гасцей ля Палаца Незалежнасці. Прэ-

Джызакскай вобласці расказаў, што Заамінскі раён, у якім нарадзіўся Шаўкат Мірзіёеў, заключыў пагадненне аб супраць са Шклоўшчынай — малой радзімай Аляксандра Лукашэнка. Потым Шаўкат Мірзіёеў наведаў Парк высокіх тэхналогій, дзе яму былі прадэманстраваны найноўшыя распрацоўкі беларускіх кампаній-рэзідэнтаў.

Іван Ждановіч

Дарэчы. “Дарожная карта” развіцця супрацоўніцтва Беларусі ды Узбекістана цяпер змяшчае 155 канкрэтных даручэнняў органам дзяржкіравання, арганізацыям і суб’ектам гаспадарання дзвюх краін. 35 з іх прадугледжваюць рэалізацыю сумесных вытворчых праектаў, 61 — узаемныя пастаўкі канкрэтных відаў прадукцыі, 59 — рэалізацыю агульных напрамкаў супраць, у тым ліку абмен досведам, праекты ў сферы адукацыі, правядзенне выстаў.

УРАДЖАЙНАЕ ЛЕТА

“Хай збожжа расце на падкове Дзвіны”

У мінскім выдавецтве “Тэхналогія” выйшла кніга выбранай паэзіі Сяргея Панізьніка

Гожы, “хлебны” заглавак для нататкаў — са зборніка “На падкове Дзвіны”. Чытаю вершы нястомнага даследчыка Беларускага Мацерыка, які аматарам паэзіі ўжо добра вядомы, і адчуваю, што адкрываю таленавітага творцу наноў. Сяргей Сцяпанавіч новаю кнігай не падсумоўвае свой паэтычны лёс, а разам з укладальніцай Аксэняй Тарасевіч вядзе нас да новых абшараў. Вядзе й туды, дзе ён ва ўсялякую пару шчаслівы. А “... сакрэт шчасця, насамрэч, вельмі прасты: яно — у незвычайнай прыгажосці моманту, у вяртанні да роднага парога, у быцці з блізкімі, у супакоі й сяброўстве, — піша-разважае Аксэня Тарасевіч. — Менавіта такім простым шчасцем спяшаецца падзяліцца Сяргей Панізьнік у сваёй новай кнізе. Дасведчаны крытык не ўбачыць тут мудрагелістых метафар і складаных формаў — але будзе здзіўлены, як арыгінальна ды натуральна,

а галоўнае, шчыра гаворыць аўтар пра жыццёвыя, філасофскія рэчы. Прыдзвінскія напевы арганічна ўплятаюцца ў канву твораў, у якой уважлівы чытач напэўна знойдзе натхненне, сягаючы таго самага глыбіннага, роднага й крыху прызабытага ў нашай рухомай рэчаіснасці беларускага космасу”.

Першы раздзел зборніка — “Зялён наш бор!”. У невялікай прадмоўцы аўтар удакладняе “Там, дзе нараджаюцца вершы... Вершы ахвотней прыходзяць і шчырэй прамаўляюцца там, дзе сам з’явіўся на свет. Для мяне — гэта мёрскі бераг Прыдзвіння...”. Паэзія Сяргея Сцяпанавіча поўніцца фальклорнымі матывамі. У вершах паўсюль нібыта бруцця крыніцы народнай мудрасці, свежасць ад якіх напаяе ветразі й нашага сённяшняга жыцця. Кніга

“На падкове Дзвіны” мае процьму тапанімічных пазнак. Лявонпаль (ранейшыя найменні — Лілкі, Чурылавічы) — зразумела, у цэнтры. Лявонпаль шчырае й гаспадарыць. А яшчэ нас чакаюць сустрэчы з хутарам Бабышкі, вёскамі Ільмовікі, Паташня, Рыбачкі, Латышы, Пуцінава, Дрыса... І ўсе згадкі такія натуральныя! Між тым Сяргей Панізьнік дадае такія рысачкі ў

плынь аповеду: “Мае радаводныя карані — на Прыдзвінні, між Дзіснай і Друяй. Пры нагодзе пішучь, што пісьменнік са сталіцы наведваў сваю малую радзіму. Якая крыўда глыбінцы, нашым радаводным вытокам...”

“Лявонпальская метраполія Лапацінскіх”, “Дрыса — стэрно гарадоў”, “І здзейсніцца Дзісна!”, “Рэквіем па ахвярах Асвейскай трагедыі”, “Белая царква ля Чарэй”... Ад твора да твора выбудоваецца паэтычная тапанімічная энцыклапедыя Прыдзвінскага краю. Вершы “з адрасамі” нельга чытаць без хвалявання. Пэўна, тым і блізкая, моцная для чытача паэзія Сяргея Панізьніка, што нагадвае нам пра нашы родныя куточки.

Новая кніга руплівага мастака слова нагадала пра яго зборнікі папярэдніх дзесяцігоддзяў: “Кастры Купалля” (1967), “Палявая пошта” (1972), “Крыло надзеі” (1975), “Чало і век” (1979), “Адкуль вясялка п’е ваду” (1981), “Слова на дабрыдзень” (1982), “Маця-

рык” (1985), “Жыцень” (1986), “Мы — грамадзі” (1989), “Стэрно” (1989), “А пісар земскі...” (1994), “Сустрэча роднасных сусветаў: пераклады і вершы” (1997), “Золка зёлка” (1999), “Пры сьвячэнні...” (2004), “Дабравест: Песні на словы Сяргея Панізьніка” (2006), “Літары ў расе: зборнік вершаў для дзяцей” (2010), “На ўсе вякі... Зборнік вершаў на беларускай мове і ў перакладах на англійскую і на французскую мовы” (2011), “Нас — многа! Гадоў увершаваны радкі” (2012), “Аўтографы. 3 кніжніцы Сяргея Панізьніка (1960–2011) (2016), “Гасцінцы з пуцявін-гасцінцаў: вершы-вершаняты” (2016), “Выбранае: паэзія за паўстагоддзя творчай працы” (2017), “Аблічча сустрэчаў: нататкі” (2017)... А цэлая ж бібліятэка, якая назбіралася болей як паўстагоддзя няпростага жыццёвага і мастацкага лёсу Сяргея Панізьніка! Бібліятэка праўды і веры, надзеі ды ўзлёту. Бібліятэка любові да роднага краю!.. І новая кніга — дастойны працяг.

Кастусь Ладучька

ТРАДЫЦЫ

Свята са славянскай даўніны

Самарская суполка беларусаў паўдзельнічала ў свяце-фестывалі рускай народнай культуры “Русская берёзка”, якое праходзіла ў плыні свята Святой Тройцы

Асаблівае месца займае Святая Тройца ў хрысціянскім календары. Свята спалучана з даўнімі, яшчэ дахрысціянскімі культурнымі традыцыямі, абрадамі славянскіх народаў. Як лічыць прэзідэнт Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глуская, святкаванне Тройцы ў нашым часе спрыяе зберажэнню самабытных традыцый народаў, якія жывуць на самарскай зямлі. А сёлета беларуская ды ўкраінская суполка (Украінскі нацыянальна-культурны цэнтр “Промінь”, якім кіруе Андрэй Шчобак) вырашылі аб’яднаць намаганні ды разам паўдзельнічаць у міжмуніцыпальным свяце рускай народнай культуры “Русская берёзка”, якое было на Тройцу, 16 чэрвеня, у сяле-райцэнтры Кінэль-Чаркасы. Заснаваным, дарэчы, украінцамі ў 1744 годзе.

Творчыя гурты грамадскіх суполак запрасілі на свята, як ганаровых гасцей, Сяргей Радзько, кіраўнік адміністрацыі муніцыпальнага раёна Кінэль-Чаркаскі. Выступалі на “Хороводной поляне”, галоўнай сцэне свята, народны ўкраінскі хор “Промінь” (мастацкі кіраўнік Уладзімір Пісараў), заслужаны

Беларускія дзяўчаты вянкi на вадзе пускалі: на жаніхоў варажылі...

беларускі вакальны ансамбль “Каданс” (мастацкая кіраўніца Іна Сухачэўская) і салістка, актрыца моладзевага аддзялення суполкі беларусаў Лізавета Глубінец.

Спачатку госці з Самары наведалі гістарычна-краязнаўчы музей Кінэль-Чаркаскага раёна і 180-гадовы Храм Узнясення Хрыстова. Затым творчыя гур-

ты выступілі на ўрачыстым адкрыцці свята: “Хороводная поляна” — пры беразе ракі Кінэль, непадалёк ад гаю. Шматлікія гледачы, госці свята цёпла сустракалі беларускі гурт, у складзе якога ў той дзень выступалі салісткі Арына Камісарова, Анастасія Гуркіна, Марына Кірылава, Марына Кашаева, Таццяна Даутава, Іна Сухачэўская.

Прагучалі песні “Кадріль”, “Золотая ярмарка”, “Гармонік грае”, “Бульбачка”, “Лявоніха”, “З-пад шэрага камушыка”, “Варенька”, папурны на тэму рускіх народных песень. Выступ у сяле сустрэлі бурнымі апладысмантамі, а пад заключную песню гледачы зладзілі вялікі карагод.

Парадавала гасцей свята і юная спявачка Лізавета Глубінец: спявала “Гляжу в озёра синие”. А Яна Стрынакова, актрыца моладзевага аддзялення беларускай суполкі, паўдзельнічала ў конкурсе-фестывалі на двух інтэрактыўных пляцоўках: на паляне “Русский костюм” дэманстравала дзявочыя сцэнічныя рускія касцюмы, а на паляне “Берёзовая Русь” чытала верш Барыса Сіроціна “Быть может, то, что говорю я...”. Пасля выступленняў на інтэрактыўных пляцоўках для удзельніц творчых дэлегацый арганізатары свята правялі майстар-клас па званні вянок з бярозавых галінак. Такі, дарэчы, здаўна выкарыстоўвалі пры варажбах на Тройцу. З вянкамі дзяўчаты падыходзілі да ракі, каб даведацца: ці выйдзе яны замуж у хуткім часе. Вянок, які плыве ад дзяўчыны, абяцаў ёй хуткі сыход з роднай хаты ў замужжа. Калі ж закруціцца на месцы, а потым паплыў ад яе, то казалі: замуж выйдзе ў наступ-

Беларуская дзяўчына Яна Стрынакова ў вобразе рускай прыгажуні

ным годзе. Калі вянок прыбывала да берага, то час замужжа яшчэ не надышоў. Натуральна, дзяўчаты, і не толькі беларускія, свае вянкi спусцілі на ваду...

Творчыя дэлегацыі беларускай ды ўкраінскай суполак годна, ярка прадставілі культуру сваіх народаў на свяце-фестывалі “Русская берёзка”, якое праходзіла ўжо ў шосты раз. Удзельнікі святочнай імпрэзы атрымалі дыпламы, сувеніры. А кіраўнікі суполак вырашылі працягнуць супрацу, стварыць агульны рэпертуар для калектываў двух нацыянальна-культурных аб’яднанняў.

Дом дружбы народаў Самарскай вобласці, кіраўніцтва беларускай ды ўкраінскай суполак выказваюць падзяку Адміністрацыі муніцыпальнага раёна Кінэль-Чаркасы, асабіста кіраўніку раёна за гасціннасць і сардэчны прыём.

Мікалай Бойка

ТВОРЧАСЦЬ

Грушынскі. З беларускім акцэнтам

Андрэй Кірылюк, Аляксей Халітаў і Сяргей Кузняцоў на тэматычнай сцэне “Победа” Грушынскага фестывалю аўтарскай песні

У Міжнародным фестывалі аўтарскай песні імя Валерыя Грушына, што ў чарговы раз прайшоў на Самарскай зямлі, паўдзельнічалі таксама і нашы супляменнікі

З 4 па 7 ліпеня на Матрукоўскіх азёрах — кіламетраў 40 па аўтадарозе ад Самары — праходзіў 46-ы Грушынскі фестываль. Збіраліся аматары бардаўскай песні з розных краін. Працавала 15 розных эстрадных-тэматычных сцэн. Пры тым галоўнай фэст-пляцоўкай, традыцыйным месцам правядзення Гала-канцэрта застаецца сцэна на вадзе ў форме гітары: галоўны сімвал вядомага фестывалю.

І нашы супляменнікі там былі! “Паўдзельнічаць у патрыятычных імпрэзах на тэматычнай сцэне “Победа” нам прапанаваў Аляксей Халітаў, кіраўнік пляцоўкі, — гаворыць Андрэй Кі-

рылюк, дырэктар Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”. — Мы з радасцю пагадзіліся, прычым вырашылі ўсе нашы імпрэзы прысвяціць знамянальнай даце — 75-годдзю вызвалення беларускай зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. І сам Андрэй Аляксандравіч выходзіў на сцэну. Трыя ў складзе Аляксея Халітава, Сяргея Кузняцова ды Андрэя Кірылюка прадставіла на суд гледачоў канцэртную праграму. Гучалі песні ваенных гадоў і аўтарскія песенныя кампазіцыі Сяргея Кузняцова “Здравствуйте, люди!”, “Если б в 41-м”, “Эх, пехота”, “Обнимите друзей” ды іншыя. Гучала й легендарная “Катюша”, а таксама песня мэтра аўтарскай песні Булата Акуджава “Здесь птицы не поют...”.

Ірына Глуская, прэзідэнт суполкі “Руска-Беларускае Братэр-

ства 2000” з гонарам кажа, што ў Андрэя Кірылюка сапраўды беларускі характар, яму ўласцівая высокая адказнасць. Згадвае, што яго бабуля, Валянціна Сямёнаўна Біруковіч, па мужы Мусіенка, была родам з Бабруйска.

У Грушынскім фестывалі, дакладней, у адборачным туры на гэты форум — у 9-м Міжнародным Грушынскім інтэрнэт-конкурсе — паўдзельнічалі й барды з Беларусі, многія з іх сталі лаўрэатамі, дыпламантамі. Напрыклад, пераможцам у намінацыі “Бард” стаў Іван Пачывалаў з Гродна (за кампазіцыю “Белый груздь, чёрный груздь”), прызёры ў гэтай намінацыі — Таццяна Салаўёва з Гродна (песня “Ты приходишь издалека”) і Любоў Акунёва з Гомеля (песня “Ка-

релия”. Прызёркай у намінацыі “Паэзія” стала гамяльчанка Алёна Асенчык.

Варта згадаць, што беларусы ў розныя гады станавіліся й лаўрэатамі Грушынскага фестывалю. Упершыню прадстаўнікі аўтарскай песні з Беларусі сталі пераможцамі на X Грушынскім фестывалі: у 1977-м. Тады званне лаўрэата атрымаў творчы гурт з Мінска “Геликтит”. А трыя “Фистеста” з Маладзечна — Таццяна Багавец (гітара, вакал), Наталля Паўлошчык (гітара, вакал) і Святлана Кулашка (флейта, перкусія, вакал) — заваявала званне лаўрэата ў 1993 годзе. Галоўны прыз у аўтарскай намінацыі ў розныя гады атрымалі чатыры беларускія барды. Адзін з іх — Барыс Вайханскі з Мінска.

Ліпень 1978 г., г. Куйбышаў. На Грушынскім фестывалі: Барыс Вайханскі (з лыжкай), Міхаіл Валодзін і Вераніка Долина (з міскай), Ала Бяляўская (Акерман) (падае хлеб) і Уладзімір Бобрыкаў (глядзіць на трапезу). Фота Эрыка Фраймана.

Дыплом пераможцы ён атрымаў у 1978-м за песню “Прощайте, милые места”.

Грушынскі фестываль — найбуйнейшы ў свеце творчы Форум аўтарскай песні. З 1968-га штогод збірае дзясяткі, сотні тысяч аматараў аўтарскай песні з усіх куткоў свету. Каля 200 аўтараў і выканаўцаў, дуэтаў і ансамбляў сталі за гэты час лаўрэатамі, атрымалі пуцёўку ў творчае жыццё. Так сталася і з Барысам Вайханскім. Дарэчы, 12 верасня 2019 года ў Мінску, у канцэртнай зале “Верхні горад” пройдзе аўтарскі вечар Галіны, Барыса і Каці Вайханскіх.

Наогул, як сцвярджаюць самі ўдзельнікі Грушынскіх фестывалю, форум гэты можа кардынальна змяніць жыццё. Пра сваю песенную гісторыю згаданая Любоў Акунёва расказвае: “У 1995-м закончыла Іванаўскае абласное вучылішча культуры, рэжысёрскі факультэт. Працавала актрысай, рэжысёрам, педагогам тэатральных класаў. А далей — Грушынскі фестываль змяніў усё маё жыццё. Я была мастацкім кіраўніком сцэны “Кольскі Бугорак” і там у 2010 годзе пазнаёмілася з беларускім волатам Аляксеям, які павёз мяне ў Гомель. Цяпер я — шматдзетная мама: у нас трое дзетак. Калі выйду з дэкрэтнага, то вярнуся ў Гомельскі клуб аўтарскай песні гарадскога Цэнтра культуры, дзе й працавала да нараджэння малодшай дачкі”.

Мікалай Бойка

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Малююць дзеці Беларусь

У Даўгаўпільскім Цэнтры беларускай культуры падвялі вынікі конкурсу дзіцячых малюнкаў “Беларусь мая” і ўзнагародзілі пераможцаў

Конкурс гэты ладзілі наш Цэнтры беларускай культуры ў супрацы з Генеральным консульствам Беларусі ў Даўгаўпілсе, Беларуска-літванска-асветніцкім таварыствам “Уздым”. Прысвячаўся ён стагоддзю беларускай нацыянальнай дзяржаўнасці. А 12 ліпеня ў Цэнтры беларускай культуры мы падводзілі вынікі конкурсу ды ўзнагароджвалі юных пераможцаў.

Больш за 30 вучняў школ Даўгаўпілса і Даўгаўпільскага краю паўдзельнічалі ў творчым спаборніцтве. І ўсе працы былі прадстаўлены на выставе “Беларусь мая”, што з 26 чэрвеня па 3 ліпеня экспанавалася ў Латгалскай цэнтральнай бібліятэцы. Выставу пачылі таксама прадстаўнікі дзелава-вага колаў Латгалі на прыёме, арганізаваным Генконсульствам Беларусі ў гонар Дня незалежнасці Рэспублікі Беларусь у Цэнтры культуры “Варпа”. А ўрэшце тэма дзіцячых малюнкаў вяр-

Уладзімір Клімаў і Жанна Раманоўская ўручаюць пераможцаў конкурсу

нуліся ў ЦБК, дзе кампетэнтнае журы вызначыла пераможцаў у трох узроставых групах.

І вось — урачыстасць, ўзнагароджанне пераможцаў. Колькі радасці ў вачах юных мастакоў, іх родных! Дыпломы, салодкія прызы і прылады для малявання пераможцам уручалі Генеральны консул Беларусі Уладзімір Клімаў і кіраўніца ЦБК, старшыня Беларускага таварыства “Уздым” Жанна Раманоўская. “Гледзячы на вашыя малюнкi, адразу разумееш, што на іх намалевана менавіта Беларусь, няхай гэта будуць нацыянальныя жывёлы бусел і зубр, танцоры ў народных строях ці сімвалы гарадоў”, — адзначыў, віншуючы пераможцаў, Уладзімір Клімаў.

Ва ўзроставай групе 7–9 гадоў пераможцамі прызнаны Лізавета Шушарт, Багдан Палтаронак ды Арвід Сантоцкі, у групе 10–12 гадоў — Саманта Доўгань, Караліна Бура ды Ксе-

нія Лукашонак, у групе 13–15 гадоў — Надзея Чарнова, Марына Чарнова ды Караліна Казачонак. Спецыяльнымі прызамаі адзначаны двое дзяцей з беларускай школы нядзельнага дня “Вясёлка”: за працу ў камандзе Акім Воранаў і як самая юная ўдзельніца конкурсу Кацярына Кузьміч.

Паэт, сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі Станіслаў Валодзька павіншаваў вучняў з творчымі дасягненнямі. Ён прачытаў дзіцячыя вершы са свайго зборніка, які затым з дароўным надпісам уручыў юным мастакам.

Арганізатары ўдзячныя ўдзельнікам конкурсу, іх бацькам і педагогам за спагадлівасць, а таксама Латгалскай цэнтральнай бібліятэцы і Мастацкай школе “Саулес скола” — за падтрымку.

Жанна Раманоўская,
кіраўніца Цэнтры беларускай культуры, г. Даўгаўпілс.
Фота аўтара.

Адзін з конкурсных малюнкаў

ПАМ'ЯТАЕМ!

Даніна ўдзячнасці, даніна павагі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Сябры Даўгаўпільскага беларускага таварыства “Уздым” і Ліванскага славянскага таварыства “Узоры” падрыхтавалі кранальную канцэртную праграму. “Ветэранам” — так называецца верш, які паэт Станіслаў Валодзька прачытаў на вечары памяці. Салісты Віталь Міхайлоўскі ды Яўген Пашкевіч пад гітару выканалі песні на тэму вайны, абавязку, гонару і сяброўства. Гучалі вершы паэтаў Ліліі Воранавай, Людмілы Вілюмы, Яўціхія Канаплёва і Яўгена Голубева.

У шчырай, даверлівай атмасферы праходзіла імпрэза, і не было на ёй пафасу. Прыемна было бачыць простыя, душэўныя зносіны прадстаўнікоў двух пакаленняў: адны прайшлі вай-

ну, другія — ведаюць пра яе па кнігах і кінафільмах. Нашы шчырыя словы падзякі за мірнае неба над галавой былі напісаны на паперы, складзенай у форме ваеннага пісьма — “трохкутніка”, якое ветэраны разам з медалём і кветкамаі панеслі з сабой на памяць.

І ў тую ж пару — 27 ліпеня — Даўгаўпілс адзначыў 75-годдзе Вызвалення. У гэты дзень ля мемарыяла вызваліцелям у парку Дубровіна прайшоў мітынг. На ім гаварылі: наш горад быў вызвалены ў выніку наступальнай Рэжыска-Дзвінскай аперацыі. Загінулі тысячы людзей, горад ляжаў у руінах. З тых страшных падзей трэба вынесці ўрок, гісторыю нельга перапісаць, нашчадкі павінны памятаць пра мінулае, каб вайна ніколі не паўтарылася.

Пра тое казалі мэр горада Андрэй Элксінінш, консул-саветнік Расіі Наталля Пуставалава, консул Беларусі Мікалай Раманкевіч, старшыня Даўгаўпільскага таварыства змагароў антыгітлераўскай кааліцыі Ларыса Задохіна ды іншыя. Хвілінай маўчання мы ўшанавалі па-

Віталь Міхайлоўскі

мяць загінулых. Да Вечнага агню былі ўскладзены кветкі, вянкi ад гарадской думы, дыпрадстаўніцтваў, грамадскіх арганізацый. У мітынгу прынялі ўдзел, усклалі вянок да мемарыялу сябры праўлення Беларускага таварыства “Уздым”. На мемарыяле пахаваны 7 воінаў-вызваліцеляў, і сярод іх — два з беларускімі родавымі каранямі: начальнік сувязі 4-й ударнай арміі генерал-маёр Якаў Лагадзюк (родам з вёскі Дзераўная Антопальскага раёна Брэсцкай вобласці, 1898–1944) і Герой Савецкага Саюза капітан Канстанцін Арлоўскі (Быхаў, Магілёўская вобласць, 1911–1944).

Затым адбыўся святочны канцэрт, на якім сябры “Уздыма” Станіслаў Валодзька і Лілія Воранава чыталі свае вершы, Павел Прозар і Віталь Міхайлоўскі выканалі песні.

Жанна Раманоўская,
г. Даўгаўпілс

Узнагароды — ветэранам

РАЗАМ

Горад з водарам суніц

У абласным свяце-конкурсе самадзейных паэтаў і кампазітараў “Песні сунічных бароў”, што прайшло на Віцебшчыне, у гарадскім пасёлку Лёзна, паўдзельнічалі беларусы з Даўгаўпілса

Чулі пра Лёзна? Былое мястэчка, кіламетраў за 40 ад Віцебска — родны кут мастака Марка Шагала (1887–1985). У інтэрнэце чытаем: род мастака па бацькоўскай лініі — са Слуцка. Яго далёкі продка Хаім Сегал на пачатку XVIII стагоддзя распісаў дзве драўляныя сінagogі ў Капылі ды Магілёве. Пазней Сегалы пераехалі жыць у Лёзна. Што мясціны мастаку родныя — таму сведчаннем яго карціны “Ферма ў Лёзне”, “Падарозе ў Лёзна”, “Аптэка ў Лёзне” ды іншыя.

Цяпер Лёзна — прыгожы райцэнтр з развітай інфраструктурай, адметным культурным форумам. Ужо ў 12-ы раз там прайшоў абласны свята-конкурс самадзейных паэтаў і кампазітараў “Песні сунічных бароў”. Сёлета ў ім паўдзельнічаў ансамбль беларускай народнай песні “Купалінка” Даўгаўпільскага Цэнтры беларускай культуры. Дзякуючы фесту кола партнёраў ЦБК ў Беларусі пашырылася.

Свята-конкурс праходзіла 29 чэрвеня, прысвятчалася Году малой радзімы, паўдзельнічалі ў ім прадстаўнікі рэгіёнаў Беларусі, госці з Расіі, Украіны, Латвіі. Наша дэлегацыя была на ўскладанні кветак на мемарыяле “Адаменская горка”. Нам казалі, што да 75-годдзя вызвалення горада мемарыял аднавілі па ініцыятыве й на сродкі расіянікі Марыны Фраловай. Яе дзядзька Мікалай Лашкоў пахаваны там побач, загінуў пры вызваленні Лёзненскага раёна. Дарэчы, Лёзна — першы райцэнтр Беларусі на Віцебшчыне, вызвалены ад захопнікаў: тое адбылося 10 кастрычніка 1943 года. Пахаванне на Адаменскай горцы паўстала ў той час, гэта месца спачыну звыш 800 савецкіх воінаў і партызан. Усяго ж на Віцебшчыне больш за 1300 месцаў пахаванняў, у іх — каля 406 тысяч чалавек, і больш за палову імёнаў невядомыя.

Пасля ўскладання кветак — яркае тэатралізаванае шэсце гасцей і ўдзельнікаў свята, потым — урачыстае адкрыццё сімвалічнай скульптуры ў гонар фестывалю на Цэнтральнай плошчы. Тым часам па гарадку разгарнуліся творчыя пляцоўкі: літаратурная, музычная, гульнёвая, спартыўная, тэматычная рэтра-выстава “Сунічны летапіс” — раённага Дома рамёстваў. І пакуль нашы артысты абыходзілі творчыя майстэрні, у спаборніцтвах самадзейных літаратараў і кампазітараў спрабаваў сілы ўдзельнік “Купалінкі” Віталь Міхайлоўскі: чытаў свае вершы. І быў адзначаны ганаровай граматай фесту!

На форуме падпісаны быў мемарандум аб супрацы між Лёзненскім райвыканкамам і нашым Цэнтрам беларускай культуры. Кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская падзякавала прымаючаму боку за сардэчны прыём, выказала надзею на плённую супрацу і ў адказ запрасіла землякоў у госці з візітам на фест “Кірмаш беларускі ў Даўгаўпілсе”.

Вячэрняя частка праграмы фесту была прадстаўлена вялікім канцэртам на Цэнтральнай плошчы. Разам з іншымі замежнымі гасцямі там з гадзіннай праграмай выступіў гурт “Купалінка”. Лірычныя й душэўныя, вясёлыя й гарэзлівыя, тэатральна абыграныя песні публіка сустракала бурнымі авацыямі.

У часе фесту мы знаёміліся з экспазіцыямі Краязнаўчага музея. Там сабраны матэрыялы пра гісторыю гарадка, у тым ліку ў старонкі летапісу сям’і Шагалаў ды латышскіх сялян-перасяленцаў. Паглядзелі мы рэканструяваныя рэгіянальныя народныя строі ў ДOME рамёстваў, наведалі новы спартыўна-аздараўленчы цэнтр з басейнам, прайшліся па Алеі землякоў.

На другі дзень наша дэлегацыя, натхнёная малой радзімай Шагала, па дарозе дадому заехала і ў Віцебск: наведала новы Цэнтр сучаснага мастацтва. На вуліцы Шагала ў Музеі гісторыі Віцебскага народнага мастацкага вучылішча, з інтэрактыўнымі панэлямаі ды арыгінальным інтэр’ерам, адноўлены кабінеты Марка Шагала й Казіміра Малевіча, майстэрня Лазара (Эля) Лісіцкага. Дарэчы, у тым вучылішчы майстар-класы даваў і скульптар, класік латвійскага мастацтва XX стагоддзя Ян Тыльберг.

Марыя Памецька,
метадыстка Цэнтры беларускай культуры,
г. Даўгаўпілс

КОНКУРСЫ

Відэафільм, які зрабіла Лія

На чарговым конкурсе навукова-тэхнічнай творчасці навучэнцаў Саюзнай дзяржавы “Таленты XXI стагоддзя” быў адзначаны відэафільм “Ад беларускіх раўнін да вяршыняў Каўказа”

У сваім допісе з Нальчыка Павел Сідарук, старшыня савета Кабардзіна-Балкарскага Грамадскага руху “За яднанне, сябры!”, паведаміў радасную навіну. І мы з ім шчыра парадваліся за беларусаў Кабардзіна-Балкарый, за вучаніцу 5-й школы горада Майскі Лію Тхашыгугаву, якая зрабіла відэафільм. На пачатку яго (тое бачна з дасланага сцэнара) дзяўчына расказвае, што займаецца ў Нальчыку ў Дзіцячай акадэміі творчасці “Солнечный город”, якая ў супрацы з многімі арганізацыямі. Сярод сяброў акадэміі — суполка “За яднанне, сябры!”, якая працуе больш за 10 гадоў. “Рух падтрымлівае культуру і традыцыі беларусаў у Кабардзіна-Балкарый, а такіх у нас больш за 1000, — расказвае за кадрам Лія. — А яшчэ адна задача суполкі “За яднанне, сябры!”, — падтрымка і развіццё дружалюбных стасункаў з прадстаўнікамі ўсіх народаў і народнасцяў, што жывуць тут”. Беларусы, паведамляе далей, праводзяць сустрэчы, рэалізуюць праекты, у якіх і навучэнцы акадэміі часта ўдзельнічаюць.

Між тым, вынікае з фільма, у Кабардзіна-Балкарскім дзяржуніверсітэце на філалагічным аддзяленні вывучаюць беларускую мову і літаратуру. Заняткі праводзяцца факультатыўна. Студэнты вывучаюць мову, чытаюць беларускіх класікаў у арыгінале, праводзяць творчыя сустрэчы, паэтычныя вечарыны. “Такія сустрэчы дапамагаюць нам зразумець,

што нашы народы аб’ядноўвае вельмі многае: імкненне да прыгожага, гасціннасць, беражлівае стаўленне да традыцый, працавітасць”, — разважае юная рэжысёрка. Згадвае й пра старонкі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, у часе якой больш за 8 тысяч ураджэнцаў Кабардзіна-Балкарый ваявалі з ворагам на тэрыторыі Белару-

Даніла Елісееў (справа) і Тамірлан Нагоеў — пераможцы конкурсу

сі за агульную тады нашу Радзіму. “Сотні адважных сыноў Кабардзіна-Балкарый прынялі першы ўдар гітлераўцаў, тысячы вызвалілі Беларусь пасля пералому вайны, — гучыць за кадрам. — Сярод іх былі і вядомыя паэты Алім Кешокаў, Кайсын Куліеў, Алі Шагэнцукаў”. Нагадаем, што Алі Асхадавіч — класік кабардзінскай літаратуры. Вайна прывяла яго ў Беларусь, восенню 41-га ён трапіў у палон пад Брабруйскам, там і загінуў. Пра тое, дарэчы, з наводкай Паўла Сідарука мы раней пісалі — гл.

“Няскораны паэт з Баксана” — ГР, 25. 02.2016.

Што вядома пра конкурс “Таленты XXI стагоддзя”? З дасланых Паўлам Сідаруком матэрыялаў вынікае, што праводзяць яго Міністэрства асветы Расіі сумесна з Мінадукацыі Беларусі пры падтрымцы Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы раз у два гады, па-

васць да інжынерна-тэхнічных прафесій, даследчай дзейнасці. У складзе журы — вядомыя навукоўцы, вядучыя выкладчыкі ВНУ, педагогі-наватары з Беларусі ды Расіі. Па традыцыі ў якасці ганаровых гасцей запрашаюць вядомых дзеячаў навукі, тэхнікі й вытворчасці, вядомых канструктараў, лётчыкаў-касманautaў. Праграма конкурсу — гэта 8 навуковых секцый. Акрамя тэарэтычнай падрыхтоўкі каманды выконваюць практычную частку заданняў: удзельнікі абараняюць уласныя вынаходкі, праекты, мадэлі ці ўзоры.

Правядзенне конкурсу — гэта клопаты супрацоўнікаў Рэспубліканскага цэнтра інавацыйнай ды тэхнічнай творчасці Беларусі, Федэральнага цэнтра тэхнічнай творчасці навучэнцаў Расіі. Раней конкурсы праходзілі ў Беларусі (2009, 2013, 2017) і ў Расіі (2011, 2015), сёмы ў маі 2021-га будзе прымаць Беларусь. Кожны конкурс — гэта, вядома ж, незабыўная падзея ў жыцці хлопчыкаў і дзяўчынак. На гэты раз у ім, піша Павел Сідарук, паўдзельнічалі 7 каманд з Беларусі ды 15 каманд з федэральных адміністрацыйных акругаў Расіі — гэта пераможцы, прызёры абласных і рэгіянальных конкурсаў. Каля 300 юных даследчыкаў, рацыяналізатараў, вынаходнікаў, астраномаў, праграмістаў ва ўзросце 14–18 гадоў прывезлі на суд журы, абмеркаванні аднагодкаў свае навуковыя распрацоўкі, праекты. Ладзілася выстава навукова-тэхнічнай творчасці, тэматычныя Дні Беларусі, Расіі,

Лія Тхашыгугава з дыпламам

Навукі. Канцэртныя праграмы, творчыя вечары, майстар-класы навукоўцаў і вядомых вынаходнікаў, займальныя сустрэчы з цікавымі людзьмі, экскурсіі — усё гэта было ў праграме конкурсу.

Кабардзіна-Балкарскую Рэспубліку, удакладняе Павел Сідарук, прадставілі 12 хлопчыкаў і дзяўчынак з Дзіцячай акадэміі творчасці “Солнечный город”, камандай кіравалі заслужаная работніца адукацыі КБР Таццяна Наўяніс і загадчыца аддзела навукова-даследчай і канструктарскай работы ў акадэміі Элена Наўяніс. Цікава, што абсалютнымі пераможцамі конкурсу сталі Даніла Елісееў з 6-й гімназіі Мінска з праектам “Рабочая станцыя D3D” і навучэнец згаданай Дзіцячай акадэміі творчасці “Солнечный город” з Нальчыка Тамірлан Нагоеў з праектам “Мабільныя міні-ГЭС колавага і гірлянднага тыпу для забеспячэння электраэнергіяй у цяжкадаступных горных раёнах”. А відэафільм “Ад беларускіх раўнін да вяршыняў Каўказа”, які зрабіла Лія Тхашыгугава, на секцыі “Відэафільм” заняў ганаровае трэцяе месца.

Іван Іванаў

ЭКСКЛЮЗІЎ

Дарога да шорскага мастацкага свету

У пятым нумары беларускага часопіса “Маладосць” змешчана была падборка вершаў шорскай паэтэсы Любові Арбачакавай

Любоў Арбачакава

Пэўна, гэта адно з першых пераўвабленняў шорскай нацыянальнай паэзіі на беларускую мову. Перакладчык — Мі-

кола Мятліцкі. Змешчана ў беларускім маладзёжным літаратурна-мастацкім часопісе больш як трыццаць невялікіх вершаў. Да падборкі пададзены рэпрадукцыі карцін Л. Арбачакавай: бо паэтэса ж яшчэ займаецца й жывапісам.

Нагадаем, што шорцаў у свеце няшмат: крыху больш за 12 тысяч. Жывуць яны ў асноўным у Кемераўскай вобласці Расіі. Адзін з заснавальнікаў шорскай нацыянальнай літаратуры — Фёдар Чыспіякаў. Першая кніга яго — “Шалбан” — пабачыла свет у 1934 годзе. Чыспіякаў пераклаў на шорскую мову апавесць Аляксандра Пушкіна “Капітанская дачка”.

Любоў Арбачакава пераклала на сваю родную мову ўрываек з прадмовы Францыска Скарыны да кнігі “Юдзіф”. Той пераклад змешчаны ў трох мінскіх выданнях кнігі “Францыск Скарына на мовах народаў свету”: у 2014, 2015 і 2018 гадах. Нядаўна шорская паэтэса завершыла перастварэнне “Санетаў” Янкі Купалы.

Будзем спадзявацца, што сёлетняя сустрэча з шорскай паэзіяй па-беларуску — толькі пачатак сістэмнай увагі да нацыянальнай літаратуры з далёкага Кемераўскага краю.

Кастусь Ладуцька

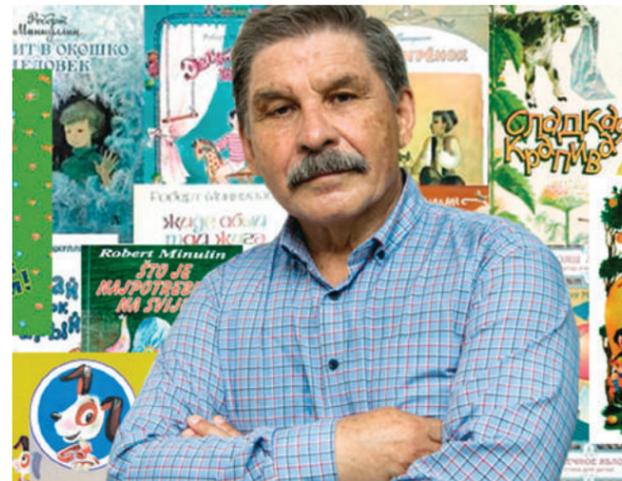
ВЫДАННІ

Святло добрых людзей

У Казані выдадзена кніга артыкулаў, нарысаў, творчых партрэтаў, прысвечаных народнаму паэту Татарстана Роберту Мінуліну. Ёсць у зборніку і беларускія старонкі.

Вядомы сучасны пісьменнік Татарстана не аднойчы наведваў Беларусь. У 2009 годзе ўдзельнічаў у Дні беларускага пісьменства ў Смаргоні. Тады ж праводзіўся й міжнародны круглы стол “Мастацкая літаратура як шлях адзін да аднаго”. Дарэчы, яшчэ задоўга да тае паездкі Роберт Мугалімавіч напісаў верш “Паланез Агінскага” — як прысвячэнне знакамiтаму кампазітару Міхалу-Клеафасу Агінскаму.

У 2018 годзе татарскі паэт і перакладчык прыняў удзел у IV Міжнародным сімпозіуме літаратараў “Пісьменнік і час”, які сабраў у Мінску прадстаўнікоў розных краін. Варта нагадаць, што ў Беларусі выйшла ўжо дзве кнігі вершаў Роберта Мінуліна. Адна з іх — “Начныя птушкі” — у серыі “Сябрына: Паэзія народаў Расіі” ў перакладзе на беларускую мову лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Міколы Мятліцкага.

Роберт Мінулін

У кнізе “Добры свет Роберта Мінуліна” — некалькі артыкулаў Алеся Карлюкевіча, якія прысвечаны татарскаму літаратару. Повесть яго з Беларуссю згадваюцца і ў расповядах іншых аўтараў — турэцкага літаратуразнаўцы Эрджана Алкая, кандыдата філалагічных навук з Алматы (Казахстан) Святланы Ананьевай. На здымках, змешчаных у кнізе, адлюстраваны сустрэчы Роберта Мінуліна з беларускімі літаратарамі Аляксеем Чаротам, Іванам Чаротам, Сяргеем Трахімёнкам, Алесем Бадаком, Васілём Жуковічам.

Мікола Берлеж

Жыццядайнае плынь “Прыпяці”

Спаўняецца 55 гадоў знакамiтаму народнаму ансамблю танца, які стварыў у Тураве, на Палессі харэограф Мікола Котаў

Што ні зробіш людзям добрае ў жыцці — тое з цёплым потым і сам згадваеш. Асабліва ж калі справа твая мае працяг. Сёлета для Міколы Конанавіча ды яго шматлікіх сяброў, праз лёсы якіх працягла “Прыпяць” — год адметны. Можна сказаць: год пад знакам “Прыпяці”. Зноў ёсць нагода сабрацца разам, бо ўсталявалася ўжо такая традыцыя. І тое будзе, ведаю, 17 жніўня. Сам харэограф звяртаўся і праз нашу газету да былых сваіх вучняў — гл. “Прыпяць — наша маладосць” — ГР, 29.05.2019. А неяк сакавіцкім днём, калі зайшоў у рэдакцыю, за кубачкам кавы са светлай туюго згадваў далёкі час: “Прыехаў я, малады харэограф, у Тураў — а там усюды гразь. Я ў тупельках... Дык мне людзі боты гумовыя далі — каб было ў чым хадзіць. І потым прывялі ў хату — кватарантам. Якія ж то былі цудоўныя гаспадары! У які час ні прыдзі — хоць у тры ночы! — цябе пакормяць. Гэта была сям’я Забелічаў. Дарэчы, і дачка гаспадароў танцавала ў мяне”.

Цікава-цікава, перапытваю, а як жа дзяўчына-тураўчанка ўспрыняла такога кватаранта? “А дайце ў яе самой запытаем!” — прасвятляецца твар Міколы Конанавіча. Глянуў у бланкціку запісы: “Вось: Галіна Кірылаўна Забеліч-Шруб...”. Тэлефануем у Тураў: “Ці памятаеце, як у вас Котаў кватараваў?” Памятае: “Тады я ў школу хадзіла, то гэта можа год 64-ы быў, калі ў нас ён пасяліўся. Школу я ў 66-м закончыла, з 1949-га родам”. Расказвае Галіна Кірылаўна тое ахвотна, бо так сталася, што заняткі танцамі паўплывалі на ўсё яе далейшае жыццё: “Папершае, любіла я танцаваць, і

танцавала ў 9–11 класах. Была ў першым складзе ансамбля. Мы ж і ў Маскве тады выступалі: на Краснай плошчы здымак ёсць. А яшчэ ў “Прыпяці” я сустрэла свайго Івана Архіпавіча, будучага мужа. Так што ў гурта была, можна сказаць, лёсавызначальная для нас роля”.

Пасля школы тураўчанка паехала ў Крывыя Рогі: тады Днепрапятроўская вобласць Украіны. Там жылі ўжо два яе браты, а дзяўчыне трэба было вучыцца далей: “Дык яны й вызначылі: у тэхнікум харчовай прамысловасці. Павучылася — прыехала дадому. Мы з Іванам і распісаліся 13 лютага 1968 года. Паехала

Галіна Кірылаўна Забеліч-Шруб

давучацца, потым на завочнае перавялася ды ўладкавалася ў ДК у Тураве метадыстам. Працавала два гады, потым у нас дачка нарадзілася. А тым часам Іван Архіпавіч прымусіў мяне далей вучыцца — але на музыканта: паступіла ў Гомель, у Музвучылішча імя Несцера Сакалоўскага. Муж сам глядзеў за дзіцём, разам з бацькамі. Вучылася, як кажуць, з нуля, спявала ў самадзейнасці. Потым і з музвучылішча на завочнае перавялася. Муж працаваў дырэк-

Ветэраны ансамбля “Прыпяць” на яго 50-гадовым юбілеі

тарам музычнай школы, а я пайшла туды выкладчыцай тэорыі музыкі, сальфеджы, харавога класа”.

Трошкі акрэслішы дабратворны ўплыў “Прыпяці” на свой лёс, Галіна Кірылаўна зноў згадвае кватаранта: “Прыгажун быў, ды яшчэ й танцор хваці. Арганізатар моцны. За ім нашы ўсе дзеўкі ўхлествалі! Помню, школьніцы тураўскія больш а ні ў якія гурткі не ішлі — усе да яго на танцы! Нашых шмат у яго танцавала: Таццяна Страх, Марыя Дамашкевіч, Вера Гаршкалеп, Фёдар Сядзельнік, Мікалай Арцюшка, Іван Матох, Зіна Правіла, Таццяна Сяргейчык, Іван Паршута, Міхаіл Румас (ён, дарэчы, родзіч Прэм’ер-міністра), Сяргей Паддубны, Уладзімір Чорны... Танцавала й пазней: у Чэхаславакію ездзілі, і ў Грузію на “Тбілісубу” яшчэ — калі ўжо Ірцы нашай 9 месяцаў было”.

Сям’я Шрубав, што ўтварылася ў пльыні “Прыпяці”, засталася з Міколам Котавым у добрым сяброўстве й пасля ансамбля: “Усе разам — Конанавіч, я і Архіпавіч — паступаць пасхалі ў 1983-м у Мінскі інстытут куль-

туры, паступілі, а ў 1989-м яго закончылі”. Памёр ужо муж Галіны Кірылаўны, дачкі жывуць у Гомелі. Меншая, Наталля, працуе на станцыі хуткай дапамогі, прайшла праз “Прыпяць”, танцавала ў гурце вядомы яго танец “Ку-ка” (які, дарэчы, падглядзеў у народзе й паставіў на тураўскай сцэне Мікола Котаў). Старэйшая, Ірына, закончыла педінстытут у Мінску, працуе інспектарам па кадрах.

А ці праўда, пытаюся, што ў тры гадзіны ночы кватаранту ежу ставілі? Галіна Кірылаўна ўсміхаецца: “Мама наша, Марына Арцёмаўна, вельмі гасцінная гаспадыня была. Усіх дэталю тое гасціннасці не памятаю, але скажу смела: Мікола Конанавіч у нас не галадаў. Гаспадарка ж у бацькоў была: карова, свінні, куры... “Яечню спякці?” — помніцца, мама пытала. І катлеткі гатавала, і бульбу... Дарэчы, хата ў нас вялікая была — як школа, высокая. Таму й кватарант завёўся. Бацькі самі яе збудава-лі пасля вайны. І мама, і бацька, Кірыл Іванавіч, абодва былі калгаснікі”. Тую хату Шрубав пазней прадалі на знос, і яе перавезлі ў іншае месца. З горад-

ццю згадвае былая танцорка, што ўнуку яе ўжо 28 гадоў, а унучка, Вікторыя Дзянісаўна, 8 клас закончыла.

Яшчэ напрыканцы цёплае размовы Галіна Кірылаўна казала: калі яны з мужам перасяліліся ў Дварэц (гэта частка Турава), то ў Палацы культуры, які побач, музыканты разам з сябрам, былым танцорам “Палесся” Мікалаем Арцюшкам стварылі хор калгаса “Новае жыццё”. Мікалаем Мікалаевіч тады калгасам кіраваў. “А пазней назвалі хор “Палессе”: калі ўжо да нас немцы сталі прыязджаць. І з таго часу ён жыве, а я — кіраўніцай народнага хору “Палессе” Дварэцкага гарадскога Палаца культуры”. Галіна Шруб два гады на пенсіі. Школу пакінула, а хор вядзе. Спявае ў ім 25 чалавек, у асноўным пенсіянеры. Песні ў рэпертуары — украінскія, беларускія, рускія. Рэпетыцыі два разы на тыдзень: аўторак і чацвер. І як салістка яна спявае папулярныя аўтарскія песні. Прычым, удакладняе, усё ўжыву: “Фанеры ў нас няма”. А які юбілей сёлета ёй зладзілі! Згадвае з захапленнем: “Зрабілі ўсё як мае быць. Тры гадзіны запісу! Нават феерверк быў. Святаванне зладзіў мясцовы адзел культуры, а старшыня ветэранскай арганізацыі Галіна Рыжанкова казала мне: ты ж, Галіна Кірылаўна, — цэлая эпоха!”.

Вось якая цікавая эстафета творчасці перадаецца на Палессі! З аповедаў Міколы Конанавіча я ведаю: і шмат іншых людзей з Турава й ваколіц выйшлі ў людзі дзякуючы таму, што ў свой час далучыліся да народнага мастацтва праз ансамбль танца “Прыпяць”. Пра тое мы плануем і надалей расказваць.

Іван Ждановіч

Паклікаў Давыд-Гарадок

Старанна працуюць людзі ды ўмеюць і адпачываць хораша на Століншчыне, у палескай глыбінцы

Сваёю малою радзімай лічы я ўсё Палессе, а яно ж вялікае! Наведаў нядаўна Століншчыну — мясціны поўдня Брэсцкай вобласці, што сталі мне роднымі. Там у вёсцы Рамель, якая славіцца племяннымі коньмі, аграгаспадаркай “Палесская ніва” (цяпер — адкрытае акцыянернае таварыства, якім кіруе Аляксей Бародзіч), яшчэ ў 70-я гады заснаваны быў ансамбль танца “Ніва”. Прыемна ўсведамляць, што ўкладзеныя табой намаганні далі, як кажуць, добры ўраджай. І па сёння гурт у цудоўнай творчай форме: гэта ўзорны аматарскі ансамбль народнага танца “Ніва” Рэмельскага цэнтра культуры й адпачынку. Дарэчы, гурт быў трэцім са створаных мной на Палессі. Першым заявіў пра сябе аж на Крамлёўскай сцэне ў Маскве ансамбль “Прыпяць”, другім стварыўся “Верасок” — у вёсцы Верасніца Жыткавіцкага раёна Гомельшчыны. Старэйшаму сэле-

та — 55. І ўсе яны радыюць палешукоў сваім мастацтвам, перадаюць багатую танцавальную культуру краю нашчадкам у спадчыну.

На гэты раз мяне з сябрамі, самадзейнымі артыстамі, запрасілі на Століншчыну ў святочную пару: Давыд-Гарадок адзначаў 75-годдзе Вызвалення. Гараджане вельмі душэўна, вялікай грамадою ўшаноўвалі памяць тых, хто

Святочны творчы дэсант у Давыд-Гарадку

абараняў Радзіму ад ворага, хто не вярнуўся з палёў бітваў дадому. Мала цяпер засталася з намі ветэранаў вайны, і ўсе яны — у пашане.

Прыехалі мы на свята з артыстамі Тэатра фальклору “Матуліна хата”. Дапамог нам здзейсніць творчую паездку вядомы прадпрымальнік, пісьменнік Валеры Сарока — чалавек вялікай душы, неаб’якавы да народнага мастацтва. Цудоўныя падарункі — пяць кніг аўтара — былі ўручаны гараджанам на сцэне. Іх атрымаў Вячаслаў Стаднік, старшыня гарвыканкама. Ветэран ансамбля “Прыпяць” і афіцэр запаса, удзельнік Тэатра фальклору Іван Матох зачытаў прывітальныя словы.

Наша спеўна-музычная кампазіцыя прыйшла даспадобы глядачам. На сцэне былі артысткі Кацярына Пяршлевіч, Валянціна Абібок-Барыгіна, Вольга Якушэвіч, гарманіст Сяргей Страх.

Свята на галоўнай плошчы Давыд-Гарадка доўжылася да позняй ночы. Эх, умеюць жа весяліцца палешукі! Арганічна, з добрым гумарам вёў канцэртную праграму Міхась Шыку-

Мікола Котаў і Кацярына Пяршлевіч

нец — мясцовы, давыд-гарадоцкі талент.

Мікола Котаў, мастацкі кіраўнік Тэатра фальклору “Матуліна хата”.

Ад рэдакцыі. Мікола Конанавіч паведаміў нам, што нядаўна ён атрымаў падарункі з Цюмені — сувенирную дудачку, смачныя цукеркі, буклеты ансамбля “Лянок”. Ім кіруе наша зямлячка, ураджэнка Палесся (з Петрыкава) Клаўдзія Зуева. У тым ансамблі даўно спявае Святлана Рамнёва, яна — дачка Вольгі Якушэвіч, салісткі фальклорнага гурта “Спасаўка” з вёскі Чэрнічы Жыткавіцкага раёна. Праз Святлану ды Вольгу Кірылаўну й дайшло цёплае прывітанне з зямлі Сібірскай.

Мікола Конанавіч перадае падзяку землякам у Цюмень з надзеяй, што Тэатр фальклору “Матуліна хата” яшчэ сустрэнецца з “Лянком” на адной сцэне.

3 Усходняй Прусіі далёкі боль

Обобщенный банк данных "Мемориал"

Землякі з Калінінградскай вобласці Расіі працуюць на славу продкаў: шукаюць і знаходзяць у архівах звесткі пра воінаў-ураджэнцаў Беларусі, якія ваявалі, гінулі ўдалечыні ад Айчыны, вызваляючы Еўропу ад гітлераўцаў

Нядаўна калегі нашы з "Дрогичинского вестника" пісалі, што Драгічынскі райвыканкам (Брэсцкая вобласць) і Калінінградскае зямляцтва беларусаў падпісалі пагадненне аб супрацы — тое адбылося 14 ліпеня 2019 года ў аграгарадку Бездзеж. Там гасцявала дэлегацыя Нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Калінінградскае зямляцтва беларусаў". Госці прыехалі з яшчэ адной місіі: прывезлі й перадалі сваякам загінулых франтавікоў дакументальныя сведчанні пра месцы іх пахавання. Атрымалі дакументы 8 сем'яў з вёсак Заклеценне, Застаўе ды Бездзеж, якія страцілі ў гады вайны сваіх родных. Каб адшукаць сляды землякоў на тэрыторыі былой Усходняй Прусіі, велізарную пошукавую працу вядзе Васіль Іванавіч Ялец, які родам з вёскі Заклеценне.

Кіруе беларускай суполкай у Калінінградзе (раней — Кёнігсберг, беларусы называлі яшчэ: Каралывец — горад караля) Святлана Зязера. Разам з ёй прыехалі на Бацькаўшчыну іншыя актывісты зямляцтва: дарадца губернатара Калінінградскай вобласці, заслужаны ўрач Расіі, ураджэнка Кобрынскага раёна Таццяна Грунічава, намес-

нік старшыні Савета зямляцтва, адмірал Васіль Апановіч, а таксама Васіль Ялец, які й выступіў адным з галоўных арганізатараў сустрэчы. У Бездзежы быў і былы старшыня Брэсцкага аблвыканкама Уладзімір Заламай. Дарэчы, інтэрнэт падказвае, што вядомы беларусам ураджэнец вёскі Качаны Бераставіцкага раёна Гродзеншчыны цяпер таксама жыве ў Калінінградзе. Са снежня 1994 па 2000 год Уладзімір Аляксандравіч быў старшынёй Брэсцкага аблвыканкама, потым 8 гадоў кіраваў аддзяленнем Пасольства Беларусі ў Расіі ў Калінінградзе. Цяпер ужо Ігар Уладзіміравіч Заламай на дыпслужбе — ён дарадца ў аддзяленні Пасольства Беларусі ў Расіі ў Санкт-Пецярбурзе.

Перш за ўсё ў Бездзежы госці наведалі храм Святой Жываначальнай Тройцы, дзе настояльнік царквы протаіерэй Генадзь Воран падзякаваў ім "за працу на славу продкаў", расказаў пра цудоўнае вяртанне ў сваю абіцель страчанай у гады мінулай вайны святыні: Евангелія 1890 года. Госці разам са святаром і прыхаджанамі малітоўна памянулі тых, хто загінуў на палях бітваў, не вярнуўся дадому. Потым дэлегацыя рушыла да абеліска загінулым воінам і мірным жыхарам у Бездзежы, дзе ў памяць пра трагічны падзеі мінулай вайны адбыўся мітынг-рэквіем. У жалобнай імпрэзе, якая праходзіла з удзелам мясцовых жыхароў і вучняў тутэйшай школы, паўдзельнічалі кіраўнік раёна Аляк-

сандр Дарашэнка й старшыня райсавета дэпутатаў Святлана Барташ. Пасля ўскладання вянкаў і кветак да помніка-абеліска арганізатар і вядучая сустрэчы, старшыня сельвыканкама Інэса Каласей дала слова гасцям.

Святлана Зязера казала, што беларусы Калінінграда прыехалі на Бацькаўшчыну з важнай місіі: расказаць пра тое, як ваявалі, паміралі за Радзіму й дзе паха-

партызанскага атрада — і адразу накіраваны ў разведроту. Госця зачытала выпіску з узнагароднага ліста, якая сведчыць пра мужнасць і бястрашша Якава Юрашэвіча ў барацьбе з ворагам.

Таццяна Грунічава нагадала пра старонкі франтавой гісторыі Івана Лявонцевіча Каласея: у 19-гадовым узросце быў ён прызваны ў Чырвоную армію з вёскі Заклеценне. У ходзе ар-

ласея ў спіс безваротных страт. Ды ўсё ж 22 студзень 1945 года ён памёр у шпіталі ад цяжкіх ран. Памяць пра яго ўвекавечана на праваслаўных могілках у Варшаве.

Пра подзвіг Сцяпана Пятровіча Дудзіка расказаў адмірал Васіль Апановіч. Дакументы сведчаць: хлопец быў прызваны на фронт у 21 год, і 17 студзеня 1945-га, дзейнічаючы смела й адважна, першым уварваўся ў размяшчэнне варажой абароны, знішчыў там разлік кулямёта, за што 12 сакавіка быў узнагароджаны ордэнам Славы 3-й ступені. А ўжо 13 сакавіка, Сцяпан Пятровіч загінуў, і быў пахаваны ў польскай вёсцы Боян.

Пошукавік Васіль Ялец таксама распавёў пра лёсы сваіх загінулых аднавяскоўцаў: Канстанцін Іосіфавіч Сідорчык (па франтавых дакументах Сідарчук) змагаўся на тэрыторыі Польшчы, дайшоў "да Перамогі". Потым жа быў адпраўлены на Далёкі Усход, дзе працягвалася вайна з Японіяй. Там быў цяжка паранены ў хрыбетнік, самалётам яго даставілі ў шпіталь. Але выратаваць салдату жыццё не ўдалося, і 5 верасня 1945 года ён памёр ад ран, быў пахаваны ў горадзе Чарняхоўску.

Напрыканцы мітынг-рэквіема ў Бездзежы выступіў старшыня райвыканкама Аляксандр Дарашэнка. Ён шчыра падзякаваў калінінградскім беларусам "ад усяго Драгічынскага краю" за падзвіжніцкую працу.

Рыгор Гарэшка

Гасцей з Калінінградскай вобласці вітаюць у Бездзежы

ванья нашы землякі, якія гінулі й на тэрыторыі былой Усходняй Прусіі. Прывезлі госці памятныя лісты, дзе адпостраваны подзвігі й узнагароды салдат-франтавікоў, якія не вярнуліся з палёў бітваў, каб уручыць іх сваякам, родзічам герояў. Далей Святлана Міхайлаўна расказала пра гераічнае мінулае Якава Рыгоравіча Юрашэвіча, жыхара вёскі Застаўе, 1916 года нараджэння. У шэрагі Чырвонай арміі быў ён прызваны 20 ліпеня 1944 года з

хіўных пошукаў стала вядома, што 10 кастрычніка 1944 года пры наступленні на Варшаву чырвонаармеец выявіў варажы кулямётны разлік, кінуюся на яго, аднаго фашыста пры тым забіў, двух узяў у палон і даставіў у распараджэнне часці. За той подзвіг быў прадстаўлены да ордэна Славы 3-й ступені. Затым былі цяжкія баі, салдат апынуўся ў спісе загінулых, але 23 снежня адпраўлены рапарт аб памылковым унясенні Івана Ка-

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Паклон вам, нашы землякі!

Памяць герояў бітвы ў Італіі, пад Монтэ-Касіна, у многіх з якіх былі беларускія родавыя карані, ушанавалі ў літоўскім горадзе Клайпедзе

Беларуска з Неапаля Ніна Марчык на мемарыяле ў Монтэ-Касіна

Доўгі час твая знакавая падзеі часу Другой сусветнай вайны ў Італіі несправядліва заставалася ў цяню, і не прынята было гаварыць пра герояў-беларусаў, якія ўдзельнічалі ў Бітве пад Монтэ-Касіна. Ды ў апошнія дзесяцігоддзі мы шмат даведаліся пра воінаў, якія гераічна змагаліся з нацыстамі ў арміі саюзнікаў, набліжаючы агульную перамогу. Монтэ-Касіна — гэта бенедыктынскі кляштар на вяршыні аднайменнай гары непалітэка ад Неапаля, дзе былі створаны непрыступны ўмацаванні (абарончая лінія "Густаў"), якія баранілі падступы да Рыма. 123 дні доўжылася бітва, і палегла там каля 120 000 чалавек.

Па ініцыятыве суполкі "Крыніца" ў Клайпедзе ўшанавалі памяць тых, хто 75-гадоў таму змагаўся й за нашу Баць-

каўшчыну, "за нашу і вашу свабоду" (словы са знакамітай песні) пад Монтэ-Касіна. У Цэнтры нацыянальных культур горада сабраліся прадстаўнікі беларускай, польскай, рускай ды іншых суполак, каб успомніць адну з самых кровапралітных бітваў Другой сусветнай, якую назвалі: італьянскі Сталінград. Мы гаварылі пра ўдзел беларусаў, прадстаўнікоў іншых нацый у той бітве ў шэрагах Арміі генерала Уладзіслава Андэрса. Цяпер вядома: значную частку салдат 5-й пяхотнай дывізіі Крэсвай, некаторых іншых частак, падраздзяленняў 2-га Польскага корпуса складалі беларусы. Даследчыкі кажуць: нашых там было каля 6000 чалавек. Мы пастараліся агучыць прычыны таго, як беларусы ў тую армію трапілі, чаму "завеса маўчаньня" была вакол тых падзей. Беларусы, палякі, яўрэі, ды й літоўцы ваявалі ў складзе Брытанскай арміі, куды ўвайшоў 2-гі Польскі корпус, разам з індыйцамі, новазеландцамі. І тысячы герояў засталіся назаўсёды ля падножжа вяршыні гары. Быў загад камандавання авалодаць ёй, у тым ліку й беларусам з 5-й Крэсвай пяхотнай дывізіі "Зубры" 2-га Польскага корпуса. Толькі чацвёрты штурм быў пераможным, вяршыню ўзялі 19 мая 1944 года. Бітва была такой жорсткай і кровапралітнай, што пасля яе заканчэння ўсё поле было чырвонае ад крыві.

Кажуць, быццам за ноч ад пралітай крыві там расцвілі пунсовыя макі. З часам з'явілася й вядомая ў Польшчы песня "Чырвоныя макі на Монтэ-Касіна" ("Czerwone maki na Monte-Cassino"), прысвечаная бітве. Прадстаўнікі польскай абшчыны дапамаглі нам зразумець сэнс кожнага слова з песні, распавялі пра гісторыю яе стварэння. З узяццем Монтэ-Касіна дарога на Рым была адкрыта, і 4 чэрвеня 1944 года армія саюзнікаў вызваліла Рым. У бітве за Монтэ-Касіна загінула 924 салдаты корпуса Андэрса, у іх ліку 180 беларусаў. Усе

яны пахаваны на асобных Польскіх вайсковых могілках ля кляштыра, дзе зроблены мемарыял. (Беларускі з Неапаля ўскладвалі там сёлета кветкі на магільны супляменнікаў, гл.: "Пакуль жывыя — памятаем", ГР, 29.05.2019). Ва ўсёй жа італьянскай кампаніі загінулі 863 вяхадцы з Беларусі.

З вялікай цікавасцю ў нашай імпрэзе паўдзельнічаў Эгідыус Казлаўскіс, старшыня "Клуба аматараў ваеннай гісторыі" з Клайпеды. Ён цікавіцца гэтай тэмай, збірае матэрыялы пра ўдзел у бітве пад Монтэ-Касіна землякоў-літоўцаў. З розных архіўных даных ён ведае: такіх было каля 100. З асабістай калекцыі Эгідыуса прадставіў для агляду манекен у форме, у якой ваявалі й нашы землякі ў той час — гэта форма ангельскага ўзору са знакамі адознення 5-й Крэсвай пяхотнай дывізіі. Аматыру гісторыі ўдалося купіць у Лондане на аўкцыёне аўтэнтчную каску ангельскага ўзору, але з эмблемай польскай арміі. Мы ўдзячны Эгідыусу за цікавыя дапаўненні й пра асобу генерала Андэрса. Спадзяемся прадоўжыць супрацу па вывучэнні агульнай ваеннай гісторыі.

Наталля Дамненка, намесніца старшыні беларускай суполкі "Крыніца", г. Клайпедэ. Фота: Уладзімір Беглік.

Здымак на памяць пра сустрэчу

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by

Падпісання на газету "Голас Радзімы" можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© "Голас Радзімы", 2019

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
"Выдавецкі дом «Звязда»"
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-287-15-26

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
"Выдавецкі дом «Звязда»".
Дырэктар – галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб'ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 14.08.2019 г.
Наклад 365.
Заказ –
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
"БудМедыаПракс". ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца. Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць